

BIJLAGE II

#Kracht15 Positionering en Profilering Holland Rijnland

Terugkoppeling deelsessies regiocongres raadsleden 15 januari 2014

Op 15 januari 2014 is een regio congres georganiseerd voor raadsleden. Het onderwerp van het congres was de toekomst van de gemeentelijke samenwerking in de regio Holland Rijnland. Henri Lenferink trapte de bijeenkomst af door terug te kijken op resultaten uit het verleden en te delen hoe de Stuurgroep #Kracht15 de koers voor de toekomst ziet. Belangrijke bouwstenen daarvoor zijn een inventarisatieronde langs alle gemeenteraden, input van ambtelijke organisaties en een ambtelijke werkbijeenkomst op 9 december 2013. De aanwezige leden van raden en colleges konden zich vinden in deze hoofdlijnen en in de marsroute om te komen tot formele besluiten hierover. Daarna hebben Jos Wienen en Roos van Gelderen (beide portefeuillehouders) een overzicht gegeven van wat op dit moment speelt op de inhoudelijke thema's die terugkomen op de regionale samenwerkingsagenda voor de toekomst. Van Gelderen deed dat voor de thema's: Jeugd, Werk, AWBZ en Wmo (onderdelen sociale agenda) en Wienen deed dat voor de thema's Economie en Duurzame leefomgeving.

Op basis van deze inleidingen zijn raadsleden met elkaar het gesprek aangegaan in deelsessies. In dit verslag hebben de regio coördinatoren per thema een korte weergave gegeven van de gesprekken die hebben plaatsgevonden op de thema's:

- Sociale agenda (jeugd, AWBZ/WMO en Werk)
- Economie
- Duurzame Leefomgeving

THEMA: Jeugd (sociale agenda)

Hoofdlijn: de conclusie is om de structuur van samenwerken nog niet vast te leggen in het overdrachtsdocument van het AB, maar het proces te laten uitkristalliseren. Het project Jeugd moet doorgaan en zal te zijner tijd een plek moeten worden gegeven. Onderbrengen van het deel dat bovenlokaal is, komt dan ook aan de orde: in een netwerkorganisatie of bij Holland Rijnland.

“Regionaal bakken, lokaal organiseren”. Op 1 januari 2015 is de overgang, maar dit jaar zullen we de transitiecontracten al moeten aangaan.

Jeugd is een regionale taak

De hoofdlijn zoals door Lenferink (van Gelderen) is gepresenteerd voor de 3D operatie geeft een realistisch beeld. De vraag is wel welke onderwerpen op het niveau van Holland Rijnland aan de orde komen en welke bijvoorbeeld op Bollenniveau. Er is massa nodig (o.a. voor jeugdreclassering) om tot samenwerking te komen. De problematiek om tot alle zorg te komen is dusdanig dat het volume (500.000 inwoners in het Holland Rijnland gebied) nodig is. Op het niveau van de individuele gemeente of cluster red je dat niet. Dit is een taak die op Holland Rijnland niveau moet worden opgepakt.

Aandacht voor maatwerk

Lokale invulling is belangrijk: gedacht wordt aan gezamenlijke kaders en een raamovereenkomst (inkoop, contracten met aanbieders) op niveau Holland Rijnland, met ruimte voor lokale invulling. Het is dan handig als bestuurders een platform op Holland Rijnland niveau hebben om te sturen op organisaties.

In de huidige situatie blijven problemen voortbestaan of worden deze onvoldoende onderkend. Extra dure zorg is daarvan het gevolg. Daarnaast wordt de aanpak soms veel te zwaar ingezet.

In de nieuwe situatie wordt gekeken naar lichte vormen van ondersteuning binnen de teams. De inzet zal gericht zijn op zo min mogelijk jeugd in het circuit (per geval kan dat n.l. oplopen tot €120.000 per jaar). Hier komen ook solidariteitsaspecten om de hoek kijken. Als sprake is van grote jeugdproblematiek kan dit het grootste deel van het budget opslokken.

Dat betekent regionaal sturen en kwaliteit bewaken en lokaal regelen. Anders gezegd:

“Regionaal bakken, lokaal organiseren”. In deze constructie functioneert de frontoffice lokaal en de backoffice regionaal. Zo nodig worden deskundigen ingevlogen waarbij Holland Rijnland de afspraken met de deskundigen maakt. Krachtenbundeling om dit te kunnen realiseren is noodzakelijk.

Financiële aspecten: in deze fase zijn de financiële aspecten nog niet georganiseerd, ook omdat (landelijk) nog veel onduidelijk is. Van belang is de nadruk nu te leggen op het transitieproces en de proeftuinen. Dat heeft tijd nodig en biedt de mogelijkheid te experimenteren om de transitie gestalte te geven.

In hoeverre is er steun om in regionaal verband te blijven samenwerken? Gemeenten zijn samen in regionaal verband beter in staat de taken uit te voeren dan provincie of rijk. Daarin zit ook de meerwaarde van Holland Rijnland. We hebben met elkaar ook “massa” nodig om sterk te staan naar de zorginstellingen toe.

'Zorg dat de ontwikkelingen op de Holland Rijnland agenda blijven staan'. Verwacht wordt dat de financiële inderdieneffecten pas na 5 jaar zullen ontstaan. Wie draaien overigens op voor de frictiekosten, de instellingen of de gemeenten?

Te zijner tijd moeten we met elkaar de mogelijkheden verkennen hoe een en ander het beste kan worden ondergebracht en moet een mechaniek worden ontwikkeld om monitoring en bewaking vorm te geven. Er is solidariteit voor zowel klein als groot leed. De aanwezigen zijn benieuwd naar de uitkomsten van de proeftuin.

Ten slotte: denk ook aan nieuwe werkvormen om oude instituties te doorbreken.

Organisatie Holland Rijnland: platform- en lobbyfunctie zijn van belang, gezien het bereiken van schaalgrootte. Daarnaast vragen een aantal onderwerpen wettelijk gezien om (regionale) samenwerking. Liever een intensivering van samenwerking op het sociale domein dan in het ruimtelijke domein.

Wetgeving en uitvoering: de wetgeving is nog niet helemaal helder daarom is het lastig om op dit moment te bepalen wat op welk niveau wordt belegd. Prettig als vanuit regio modelverordening wordt opgesteld, op gemeentelijk niveau eigen sausje erover (efficiënt en flexibel).

Wat lokaal kan, vooral lokaal oppakken en de uitvoering bij de gemeenten laten/onderbrengen. Holland Rijnland treedt terug, maar op sommige onderdelen “moet je wel” en is er toegevoegde waarde: hogere kwaliteit en kostenbesparing.

Clustervorming: het moet heel duidelijk zijn wat in de zogenaamde clusters georganiseerd moet (of kan) worden en wat in Holland Rijnland. Een duidelijk kader is nodig zodat er geen overlap ontstaat. De noodzaak tot samenwerking op bepaalde gebieden op het niveau van Holland Rijnland werd zeker gevoeld. Hierbij werd gedacht aan:

- Het organiseren van inkoop van zorg;
- Specialistische jeugdzorg;
- Een speciaal fonds/ financiering voor specialistische jeugdzorg;
- Het creëren van ‘massa’ richting zorgverzekeraars en andere overheden, zodat zij niet te veel macht krijgen. Met andere woorden een onderhandelingspositie creëren.

De rol van het DB en het AB: informatievoorziening vanuit het DB naar het AB moet goed en adequaat worden georganiseerd. Enkele aanwezige raadsleden gaven aan te vrezen voor een informatieachterstand. Er kan worden gedacht aan een andere opzet van besluitvormingsstructuur, zodat raden aangehaakt blijven. Denk bijvoorbeeld aan het organiseren van een aantal themabijeenkomsten waarbij *alle* raadsleden worden uitgenodigd.

Slotopmerkingen:

- Flexibiliteit inbouwen om op gemeentelijk niveau keuzes te kunnen maken waar ze bij aansluiten en waar niet.
- ***Momentum en urgentie zijn noodzakelijk over de besluitvorming. Probeer in ieder geval snel na de verkiezingen van maart verder te gaan.*** De druk moet op de ketel blijven omdat per januari 2015 de decentralisaties een feit zijn. De groep onderkent de noodzaak om vast te houden aan de planning, gezien de urgentie van de onderwerpen die spelen (voor wat betreft het Sociaal Domein zowel vanuit wettelijk oogpunt, de bezuinigingen die gepland staan voor 2015 (25%) als de consequenties voor de organisatie van Holland Rijnland).
- Overdrachtsdocument na verkiezingen in soortgelijke sessie mondeling toelichten aan nieuwe raden (in vervolg op dit regiocongres).

THEMA: Werk (sociale agenda)

De discussie ging vooral over de structuur en organisatorische inrichting van samenwerking, met als belangrijkste punten: het schaalniveau van de samenwerking en de mate van flexibiliteit.

Schaalniveaus: het belang van samenwerking op verschillende schaalniveaus:

1. Holland Rijnland is een krachtige organisatie (of: moet dat zijn).
2. Binnen Holland Rijnland is de samenwerking in de 3 'clusters' van toenemend belang.
3. Veel gemeenten liggen 'aan de rand', daarom is ook samenwerking met gemeenten / regio's buiten HR belangrijk.

Ook netwerkorganisatie wordt genoemd (niet gekoppeld aan schaalniveau).

Belang van samenwerking op genoemde schaalniveaus (m.b.t. het thema Werk) staan op zich niet ter discussie. Over de 'hiërarchie' tussen de samenwerkingsvormen 1, 2 en 3 zijn de meningen verdeeld.

De volgende uitspraken illustreren dat:

- 'Holland Rijnland heeft meer slagkracht dan de Rijnstreek'
- 'Waarom organiseren we de uitvoering van Leerplicht niet op clusterniveau i.p.v. Holland Rijnland niveau?'
- 'Holland Rijnland moet geen vastomlijnd gebied zijn, er moet ruimte zijn voor samenwerking met de Haagse regio'

Als onderbouwing van het belang van 1, 2 of 3 wordt onder meer aangedragen:

- de ligging van de eigen gemeente; bijv. aan de rand, waarbij ook uitmaakt wat er 'aan de andere kant ligt': Den Haag/Metropool Groene Hart; Schiphol/Haarlemmermeer.
- belang van Holland Rijnland voor 3D / Sociale Agenda (regio breed).
- belang van Holland Rijnland voor infrastructuur verkeer en vervoer.
- de wijze waarop partners (in Sociale Agenda) zijn georganiseerd, bijv. UWV; ook de regionale functie van onderwijsinstellingen HBO en MBO en de schaal van werkgevers, zoals LUMC en Heineken 'daar gaan we als gemeenten toch niet allemaal apart mee onderhandelen'.
- uitvoering moet dicht bij de burgers.
- groot volume biedt inkoopvoordeel, wat ten goed komt aan de inwoners.
- omvang van taken/operaties, bijv. wijziging Wajong i.c.m. afbouwen SW 'dat kan Leiden niet alleen'.

Organisatie Holland Rijnland: zijdelings is ook gesproken over organisatorische aspecten, middelen en personele capaciteit. Daarbij gaat het enerzijds om de omvang en anderzijds om de vraag wel of niet een centrale organisatie. Enkele uitspraken in dit verband:

- Holland Rijnland moet geen ambtelijke organisatie zijn.
- Als je samen iets wilt, heb je menskracht nodig en moet je – als gemeente - een keuze maken.
- Als voor Holland Rijnland alleen platformfunctie overblijft, is een reductie van de bijdragen met 25% veel te weinig.

- Belangrijk is dát er een heroverweging is, de uitkomst volgt daaruit; niet per se 25%. Houd er rekening mee dat relatief veel capaciteit in de uitvoering zit. Als je die uitvoering naar de clusters verschuift, kost het ook geld.

Flexibiliteit in de samenwerking: enerzijds is dit een sterke wens, anderzijds ontbreekt nog een beeld van de besluitvorming die dat met zich meebrengt.

- Holland Rijnland moet variëren in rollen: coördineren, sturen, ondersteunen. Benoem die rol per dossier.
- In plaats van huidige Holland Rijnland is een netwerkorganisatie nodig. Werk samen waar je het meest effectief bent: verschillende rollen, verschillende samenstellingen.
- Bij meer flexibele, projectmatige aanpak van de samenwerking: hoe beslis je wat wordt aangepakt, zodat iedereen meedoet ; of wordt het inschrijven per project – je wilt geen *free riders*.
- Hoe voorkom je bestuurlijke spaghetti door de veelheid van samenwerkingen? met alle belasting die daaruit voortvloeit voor raadsleden en ambtenaren.

Betrokkenheid raadsleden:

- WGR wordt algemeen beschouwd als een valkuil voor de democratie; tegen die achtergrond is de betrokkenheid bij Holland Rijnland nog relatief groot.
- Ook binnen Holland Rijnland moes betrokkenheid van raadsleden wel georganiseerd worden: 'Boeien en binden'.
- I.t.t. andere GR's die meer op uitvoering zijn gericht, is de betrokkenheid van raadsleden bij Holland Rijnland logisch en nodig.
- de samenwerking m.b.t. 3D's speelde zich af binnen het PHO en dat heeft goed gewerkt.

Tot slot:

- Samenwerking binnen Holland Rijnland levert ook inspiratie op
- Holland Rijnland is belangrijk als kenniscentrum, m.n. voor 3 decentralisaties
- Als je niet (regionaal) samenwerkt, doe je je inwoners tekort

Hoofdlijn: Holland Rijnland is geschikt als lobby platform. Samen optrekken om belangen van de regio naar buiten toe te behartigen. Hiervoor is het belangrijk dat de platformfunctie in stand blijft. Vanuit de clusters kunnen hier zaken geagendeerd worden.

Economie algemeen: Holland Rijnland moet inspelen op nieuwe ontwikkelingen op technisch vlak, dit is belangrijk voor de economie. Op gebied arbeidsmarkt en recreatie heeft Holland Rijnland een rol.

Verhouding Holland Rijnland en provincie: is de samenwerking wel succesvol, de provincie trekt toch nog zijn eigen plan? Dit is een aandachtspunt aangezien de provincie nog wel eens afwijkt van de gevraagde input. Bijvoorbeeld de vraag van de provincie om een kantorenvisie. Holland Rijnland heeft deze visie gemaakt waarop de provincie er van afwijkt. Dat levert ongewenste verhoudingen tussen de provincie en Holland Rijnland op. De provincie adviseert niet te versnipperen en ziet graag één aanspreekpunt.

Lobby- en platformfunctie Holland Rijnland: met elkaar zijn we sterker en kunnen we juist een vuist maken richting provincie. Holland Rijnland is onze verbinding richting het rijk en de provincie en vertegenwoordigt onze clusters. Het vertegenwoordigen van onze belangen bestaat onder andere uit het zorgen dat je via Holland Rijnland aan de juiste tafels zit. Schaalgrootte is belangrijk, organisaties in de economie zijn ook groot. Holland Rijnland is van meerwaarde bij het verkrijgen van subsidies van hogere overheden.

Holland Rijnland moet inzetten op onze positie t.o.v. Amsterdam-Haarlemmermeer- Schiphol en de clustering van de Greenports. Het is van belang dat Holland Rijnland zijn blik naar buiten richt, ook naar bijv. Noord-Holland en Utrecht.

Enerzijds is het helder dat Holland Rijnland als platform moet bestaan voor belangenbehartiging en lerend vermogen, anderzijds zijn er over inhoudelijke agenda veel verschillende ideeën. De vraag daarbij is wie de lead heeft; de raden of Holland Rijnland. Zonder Holland Rijnland hadden we in ieder geval minder bereikt!

Clustervorming: werken in clusters is niet verkeerd, maar levert het gevaar van meer bestuurlijke drukte op door de extra bestuurslaag. Maak er geen aparte bestuurlijke clubs van. Zorg dat de clusters elkaar niet beconcurreren maar leren van elkaar. Flexibiliteit moet mogelijk zijn; er zijn gemeenten die ook bindingen hebben met andere gemeenten of regio's.

Eenheid niet vanzelfsprekend, los denken van grenzen in maatwerk en gelegheidsallianties.

Discussiepunten: Holland Rijnland niet als uitvoeringsorgaan, maar strategische 'club'

- 'Triggermoney' werkt, maar er moet duidelijkheid zijn waarvoor het ingezet wordt.
- Betrokkenheid van raden bij ontwikkeling nieuwe agenda.
- Kansen voor economie worden gezien bij:
 - Energietransitie
 - Cross-overs biobased – greenports
 - Toerisme

- Aanleveren kerngegevens
- Werkgelegenheid

Ten slotte: Holland Rijnland is een gremium om zaken aan op te hangen, geen doel op zich. Er moet een overdrachtsdocument komen voor de nieuwe raden. De nieuwe raden nemen het besluit over de toekomst van Holland Rijnland.

THEMA : Duurzame leefomgeving

Hoofdpunten:

- Wat verstaan we onder duurzaamheid en wat is de rol van Holland Rijnland op dit thema?
- Door met elkaar samen te werken kun je meer bereiken dan de optelsom van individuele gemeenten.
- De aanwezigen zien drie verschillende taken voor Holland Rijnland: een lobby organisatie, als kennismakelaar en als platform/uitvoering van bijvoorbeeld 3D's.
- Hou niet DE organisatie Holland Rijnland in stand maar EEN organisatie met mensen met de juiste competenties om de nieuwe rol op te pakken en dienend te zijn aan de doelen.
- Ga voor een kleiner AB; één lid per gemeente.
- Hou raadsleden aangesloten door ca. drie keer per jaar een workshop te organiseren over een actueel onderwerp zodat de raad daarmee voldoende de portefeuillehouder kan bevragen/ adviseren. Dus grip vergroten door de raad op een goed kennisniveau te brengen en houden;
- Hou de gemeenschappelijke regeling in afgeslankte vorm in stand; deze bestuurlijke structuur is nodig omdat er anders geen slagkracht is.
- Benut de expertise door projectmatig en flexibel te werken.
- Verwerk de netwerkcomponent in de nieuwe afgeslankte Holland Rijnland organisatie.

Duurzaamheid: dit thema omvat Openbaar Vervoer en Natuur & landschap. De aanwezigen zijn het eens dat de term 'duurzaamheid' niet handig gekozen is, gezien de verschillende invullingen die aan dat begrip kan worden gegeven. Holland Rijnland speelt een rol als het gaat om duurzaamheid, als gemeenten en/of provincie Zuid-Holland die rol niet kunnen of willen oppakken. Samenwerken met natuurbeschermingsorganisaties, ondernemers en bedrijven op het gebied van duurzaamheid. Naar buiten gaan waar ons dat helpt.

Groen: om groen in stand te houden is een kwalitatief goed Holland Rijnland nodig!

Woningbouw: hoe ver gaat Holland Rijnland daarin qua zeggenschap? Niet Holland Rijnland maar de provincie heeft hierin bevoegdheden. Holland Rijnland zou duidelijk kunnen maken wat de overeenkomsten/conflicten op de thema's van de provincie zijn. Woningbouwprogramma: in de praktijk ga je programma's maken voor verschillende clusters omdat de situatie regionaal verschillend is. Maar bijvoorbeeld de as Katwijk - Leiden sluiten qua situatie goed bij elkaar aan; daar wordt cluster overstijgend samengewerkt.

Samenhang Stad en Land: de dorpen hebben belang bij een levendige centrumgemeente maar hebben ook belang bij het in stand houden van de eigen detailhandel en voorzieningen.

Vasthouden aan de omvang van Holland Rijnland: als krachtige en gewichtige gesprekspartner naar andere overheden. Daarmee is het bijvoorbeeld gelukt om ons af te zetten tegen SMASH; iets wat een individuele gemeente niet gelukt was. Ook het succes Leo Kannerschool wordt aangehaald; ook dat is de kracht van Holland Rijnland. Bepaal wel de definitie waar Holland Rijnland over gaat.

Vasthouden aan de lobbyfunctie; onze belangen gezamenlijk naar buiten brengen.

Er is een mechanisme, een gremium, nodig om een gezamenlijke opvatting te bepalen. Daar is Holland Rijnland geschikt voor. Gemeenten solo behalen niet genoeg rendement.

Naast de regie en lobbyfunctie de expertise van de regio inzetten. De ambtelijke ondersteuning moet meer op een netwerkende manier worden georganiseerd. Het geheel heeft wel een bestuurlijke structuur nodig, anders is er geen slagkracht in besluitvorming.

Verdeling in clusters: slim om de thema's op clusters op te delen, niet alle problemen worden overal gevoeld. Specialisme zit in de gemeentehuizen zelf, dat hoeft niet bij de centrumgemeente te zitten. De regie daarbij moet je bij de centrale organisatie laten.

De Bollenstreekgemeenten willen meer met elkaar samenwerken op overkoepelende thema's, vooral op duurzame leefomgeving. De cluster overstijgende thema's kunnen regionaal belegd worden. Nu de Wgr Bollen 4 (Hillegom, Lisse, Noordwijkerhout en Teylingen) wordt gevormd moet er een manier gevonden om Katwijk en Noordwijk ook goed bij het cluster aan te laten sluiten en de clusters goed georganiseerd worden.

Over het Algemeen Bestuur: de wijze waarop Holland Rijnland nu georganiseerd is maakt het mogelijk om met elkaar besluiten te nemen. Alleen netwerken maakt dat moeilijk te organiseren. De gemeenschappelijke regeling behouden is verstandig ondanks de eerder keuze van de raden om voor scenario 6, de netwerkorganisatie te kiezen.

Besluitvorming moet passen bij de opgave. Dus niet laten zoals het nu is; er is meer focus nodig. De huidige bestuurlijke structuur met een heel groot AB zou wellicht gewijzigd kunnen worden. Je hebt vanuit iedere gemeente één lid in het AB nodig om de regio goed te kunnen laten functioneren. Bestuurders, geen raadsleden.

Grip op verbonden partijen: *denk aan democratische legitimatie. Betrokkenheid raad is groot maar lidmaatschap in het AB is niet noodzakelijk.* Wel is een bestuurlijke ontmoeting gewenst. De raad moet het college (AB lid) daadwerkelijk gaan toetsen. De raad aangehaakt houden door verantwoording af te leggen van de gemaakte keuzen in het AB. Raadsleden meer betrekken op thema's zodat de raad betrokken blijft en kansen geboden worden om het DB te bevragen en kaders mee te geven.

Dus raden betrokken houden door het overbrengen van expertise. Dat hoeft hooguit 3x per jaar op actuele thema's. Op die wijze blijven de raden goed betrokken; dat wordt als zeer waardevol gezien. Op deze wijze blijft de raad aangesloten en betrokken en kan er volstaan worden met een klein AB.

Vormgeven van de nieuwe organisatie Holland Rijnland: de rol van Holland Rijnland is veranderd ten opzichte van de afgelopen jaren. De 'Blik naar buiten' is belangrijk. Bepaal vooraf waar Holland Rijnland over gaat; let wel, in sommige gevallen is het de provincie die er over gaat. Deskundigheid aantrekken als dat nodig is. Integrale mensen op Ruimte, die in staat zijn een trekkende functie te hebben. Er moet ook ruimte in de ambtelijke organisatie zijn om nieuwe onderwerpen op te pakken. Door Holland Rijnland kan deskundigheid voor 'zeldzame' gevallen worden gevonden, dat kan alleen als zaken op grote(re) schaal worden georganiseerd. Dit kan in de rol van kennismakelaar bij biobased economy, door partijen aan elkaar te koppelen (bijvoorbeeld algengroei uit afvalwarmte van Heineken, dat kan dienen als veevoer).

Netwerkorganisatie: er moet vooral een goede structuur zijn om zaken te bereiken. Er is een organisatiekern nodig om ambities te bereiken. De cyclus om de raad goed te bereiken zal ingevuld moeten worden zodat het regionale werk gedragen blijft.

Scenario 6 kwam uit de ronde langs de raden. Zorg voor het verwerken van de netwerkcomponent in de werkwijze van de vernieuwde organisatie. Zorg dat de organisatie voldoende flexibiliteit heeft om nieuwe opgaven op te kunnen pakken, maak gebruik van de expertise die we met elkaar in Holland Rijnland hebben. Werk projectmatig en zoek daar de juiste ambtenaren bij.

Ten slotte:

- Samenwerking zoeken met bijv. natuurorganisaties, bedrijfsleven en ondernemers om ambities te realiseren. De vernieuwde, flexibele organisatie moet ruimte bieden aan onderwerpen die voortkomen uit de gemeenten of de portefeuille van de provincie.
- Om fondsen uit Europa te verkrijgen; daartoe is het slim om met regiogemeenten uit het Groene Hart samen te werken (regio-overstijgend) om subsidies op Groen binnen te halen.
- Zorg dat je elkaar niet beconcurrereerd om geld, daarom samen de belangen borgen.
- Vanuit burger beredeneerd vullen de clusters elkaar aan.
- Benut de betrokken samenleving waar ons dat inhoudelijk helpt.
- Laten we elkaar de tijd gunnen om naar kansen te kijken waar voorheen geen prioriteit bij lag.
- Na verkiezingen kansen in gang zetten, met nieuwe bestuurders en nieuwe ambities.
- Uitgangspunt is concrete zaken te realiseren in plaats van het opstellen van nieuwe visies.